

Sosyal Yardım Uygulamalarında Yardım-Gelir Oranının Belirlenmesi ve Etkili Faktörlerin Analizi: Iğdır İli Kırsal Alanı Örneği

Osman Doğan BULUT¹, Cengiz SAYIN²

Iğdır Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Iğdır, Türkiye, ² Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Iğdır, Türkiye

¹<https://orcid.org/0000-0003-2682-6356>, ²<https://orcid.org/0000-0002-5053-6909>

✉: csayin@akdeniz.edu.tr

ÖZET

Gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun tüm ülkeler yoksulluk ile mücadele etmektedir. Fakat özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için yoksullukla mücadelenin önemi daha da büyüktür. Yoksulluğun önlenmesinde en yaygın kullanılan politika aracı sosyal yardımdır. İyi işleyen sosyal yardım sistemi yoksullukla mücadeleyi başarıya ulaştırmak için önemli bir fonksiyona sahiptir. Sosyal yardım uygulamalarının etkinliğini artırmak için, ihtiyaç sahiplerinin doğru bir şekilde belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, ihtiyaç sahibi olan ve sosyal yardım alan kişilerin yardım gelir oranları ve etkili faktörler belirlenmiştir. Bu oran hanelerin geçimlerinde sosyal yardıma ne kadar bağımlı olduklarını göstermektedir. Aktif olarak kamu sosyal yardım alan 210 hane ile yüz yüze görüşmeye dayalı anket çalışması yapılmıştır. Sosyal yardım yararlanıcılarının dağınık ve gizli bir nüfusa sahip olması nedeniyle hanelerin seçiminde kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Hanelerin yardım-gelir oranını etkileyen faktörlerin belirlenmesinde birden fazla sosyo-ekonomik değişkenin aynı anda değerlendirilmesini sağlayan çoklu doğrusal regresyon modeli uygulanmıştır. Araştırma (2023) bulgularına göre hanehalkı aylık sosyal yardım miktarı 953.17 TL ve hanehalkı aylık geliri 1,449.19 TL'dir. Hanehalkının yardım-gelir oranı 0.82 olarak hesaplanmıştır. Yani hanehalkının aldığı yardım tutarı gelirin %82'si kadardır. Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda hane reisinin cinsiyeti ($p=0.040$), hane reisinin yaşı ($p=0.000$) ve hanehalkının aldığı toplam yardım tutarının ($p=0.000$) YGO üzerinde pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Hane reisinin medeni durumu ($p=0.039$), hanende çalışan aile bireyi sayısı ($p=0.024$) ve hanehalkı gelirin ($p=0.000$) ise yardım-gelir oranı üzerinde negatif etkisi olan açıklayıcı değişkenler olduğu belirlenmiştir. Yardım-gelir oranı üzerinde etkili faktörler göz önünde bulundurulduğunda, hanehalkının istihdama kazandırılması onların yardıma bağımlı bir hayattan kurtarılmasında kalıcı katkı sağlayacaktır. Sistemli ve etkili işleyen sosyal yardım sistemi için, hanelerin muhtaçlık düzeyleri gözetilerek teşviklerin verilmesi gerekir.

Tarım Ekonomisi

Araştırma Makalesi

Makale Tarihçesi

Geliş Tarihi : 18.04.2025

Kabul Tarihi : 16.07.2025

Anahtar Kelimeler

Sosyal yardım
Yardım-gelir oranı
Kırsal alan
Iğdır
Türkiye

Determination of Aid-Income Ratio in Social Aid Practices and Analysis of Effective Factors: Iğdır Province Rural Area

ABSTRACT

Regardless of the level of development, all countries struggle with poverty, but the importance of combating poverty is greater, especially for underdeveloped and developing countries. The most widely used policy tool in preventing poverty is social assistance. A well-functioning social assistance system has an important function in achieving success in combating poverty. In order to increase the effectiveness of social assistance practices, it is of great importance to correctly identify those in need. In this study, the income rates and effective factors of those in need and receiving social assistance were

Agricultural Economy

Research Article

Article History

Received : 18.04.2025

Accepted : 16.07.2025

determined. This ratio shows how dependent households are on social assistance for their livelihoods. A face-to-face interview-based survey was conducted with 210 households actively receiving public social assistance. The snowball sampling method, which is a suitable method for studies with hidden or undefined populations, was preferred in selecting households. A multiple linear regression model was applied to determine the factors affecting the aid-income ratio (AIR) of households, allowing for the simultaneous evaluation of several socio-economic factors. According to the findings of the research (2023), the monthly social assistance amount of the household is 953.17 TL, and the monthly income of the household is 1,449.19 TL. The aid-income ratio of the household was calculated as 0.82. In other words, the amount of assistance received by the interviewed household is 82% of its income. As a result of the multiple linear regression analysis, it was determined that the gender of the household head ($p=0.040$), the age of the household head ($p=0.000$), and the total amount of assistance received by the household ($p=0.000$) had a positive effect on the AIR. The marital status of the household head ($p=0.039$), the number of family members working in the household ($p=0.024$), and the household income ($p=0.000$) were determined to be explanatory variables that had a negative effect on the assistance-income ratio. When the factors affecting the assistance-income ratio are considered, it is seen that the employment of individuals will make a permanent contribution in saving the household from a life dependent on assistance. It is necessary for a healthier functioning social assistance system to provide incentives by considering the level of need of the households in order to employ individuals in households receiving social assistance.

Keywords

Social assistance
Aid income ratio
Rural area
İğdır
Türkiye

- Atıf İçin :** Bulut, O.D., & Sayın, C., (2025). Sosyal Yardım Uygulamalarında Yardım-Gelir Oranının Belirlenmesi ve Etkili Faktörlerin Analizi: İğdır İli Kırsal Alanı Örneği. *KSÜ Tarım ve Doğa Derg* 28 (6), 1545-1556. DOI: 10.18016/ksutarimdog.vi.1679583.
- To Cite:** Bulut, O.D., & Sayın, C., (2025). Determination of Aid-Income Ratio in Social Aid Practices and Analysis of Effective Factors: İğdır Province Rural Area. *KSU J. Agric Nat* 28 (6), 1545-1556. DOI: 10.18016/ksutarimdog.vi.1679583.

GİRİŞ

Birçok ülke yoksulluk sorunuyla uğraşmakta ve çözümü için çeşitli yöntemler geliştirmektedir. Bir yandan kendi iç dinamiklerine göre uyarlanmış çözümler araştırırken, diğer yandan birbirleriyle yoksullukla mücadele konusunda iş birliği yapmaktadırlar. Bu kolektif bilgi alışverişin, küresel ve bölgesel hedeflerle uyumlu politikaların geliştirilmesi ve kaynakların transferi gibi çeşitli faydaları da bulunmaktadır. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için bu paylaşımın önemi daha büyüktür. Bu nedenle Dünya Bankası (DB), Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası bazı kurumların öncelikli sorun alanlarından birisi de yoksullukla mücadele konusu olmaktadır.

Dünyadaki yoksul nüfusun yaklaşık dörtte üçünün kırsal alanlarda yaşadığı ve bunların da büyük çoğunluğunun tarımsal faaliyetlerde bulunduğu tahmin edilmektedir (Öztürk, 2008). Türkiye'de de kırsal yoksulluk önemli bir ilgi ve sorun alanıdır (Kan ve ark., 2018). Yoksulluk verileri çeşitli ölçütlere göre incelendiğinde, yoksulluğun kırsal alanlarda ve tarım sektöründe yüksek seyrettiği, zaman içinde ise çok az değişiklik gösterdiği görülmektedir (Çelik & Ateş, 2017). Yoksulluk günümüzde de kırsal alanda karşılaşılan önemli sorunların başında gelmektedir. Kırsal alanda yaşayan bireyler mutlak yoksulluk açısından kente oranla daha dezavantajlı durum kalmalarına karşın kırsal alanlardaki yoksulluk görünümü kentlerdeki kadar çok belirgin değildir. Bunun nedeni olarak kırsal alanlardaki refah düzeyinin nispeten daha dengeli olduğu düşünülmektedir. Ancak kırsal ve kentsel alanlar arasındaki refah farkını azaltmak için kırsal alanlardaki eğitim, sağlık, barınma ve çalışma ile ilgili sorun alanlarına yönelik çözümlerin geliştirilmesine ihtiyaç olduğu da genel kabul görmektedir (Bıçkı, 2011).

Sosyal yardımlar, dünya çapında yoksulluğu ve açlığı azaltmada kilit politika araçları haline gelmiştir (Abdoul-Azize & Sayın, 2020). Sosyal yardımlarda ana amaç ülkede elde edilen refahın adil şekilde ihtiyaç sahibi kitlelere dağıtılarak yoksullukla mücadele etmektir. Karşılıksız olarak yardımların yoksul kimselere verilmesi yoksullukla mücadelede kullanılan en yaygın yöntemlerden birisidir. Sosyal yardımlar, ihtiyaç sahibi kesimleri koruyarak

toplumsal denge ve adaleti sağlamada sosyal politika aracı olarak kabul edilmektedir. Bu sosyal politika aracı, son yıllarda yoksullukla mücadelede alternatifsiz olarak kabul edilerek kamu yöneticileri tarafından sıklıkla uygulanmaktadır (Altan, 2004; Çoğurcu, 2010; Önen, 2010). Sosyal yardımlar çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yoksul bireylere ulaştırılmaktadır. Sosyal yardım sistemi içerisinde sosyal yardım yararlanıcılarının doğru seçimi bu sistemin işleyişinin temel belirleyicisidir. Yoksullukla mücadelede başarılı olunabilmesi için işlevsel bir kamu sosyal yardım sisteminin geliştirilmesi büyük öneme sahiptir (Abdoul-Azize & Sayın, 2020).

Bu çalışma, hane düzeyinde yardım-gelir oranını (YGO) doğrudan ölçen sınırlı sayıda saha araştırmalarından biridir. Türkiye'nin doğu sınırında yer alan, düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip, genç ve göçmen nüfusun yoğun olduğu Iğdır ili; sosyal yardım sisteminin kırılgan gruplara erişimi açısından dikkat çekici bir örnek oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma, hem metodolojik hem de bölgesel olarak literatürde önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Taşıdığı önem nedeniyle bu çalışma, ülke geneline oranla sosyal yardım talebi daha yüksek ve gelir düzeyi daha düşük olan Iğdır ili kırsal örneğinde orijinal alan verilerine dayalı olarak durumun yerinde araştırılması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma "*sosyal yardım sisteminin işleyişi*" konusunda Iğdır ilinde yapılan ilk çalışmadır. Sosyal yardımlarla ilgili genel çalışmalar olmakla birlikte sosyal yardımlardan yararlanma oranının (yardım-gelir oranı) hesaplandığı bir çalışma bulunmamakta olup bu çalışma ile literatürdeki boşluk doldurulacaktır. Bu araştırma ile kırsal alanda yaşayıp büyük oranda tarımsal üretim faaliyeti ile uğraşan sosyal yardıma muhtaç üretici hane halklarının "*sosyal yardımlardan yararlanma (yardım/gelir) oranlarının*" ve "*sosyal yardım/gelir oranını etkileyen faktörlerin belirlenmesi*" amaçlanmıştır. Sonuç olarak ülkede daha sağlıklı sosyal yardım sisteminin tasarlanmasına katkı sağlayacak Iğdır ili örneği bulgularına dayalı öneriler geliştirilmiştir.

MATERYAL ve METOD

Araştırma Alanı

Bu araştırmanın hedef kitlesi; kırsal kesimde yaşayan, büyük oranda tarımsal faaliyetle uğraşan ve kamu sosyal yardımlarından yararlanan hanelerden oluşmaktadır. Araştırma alanı ise Iğdır il merkezi, Tuzluca, Karakoyunlu ve Aralık ilçeleri olmak üzere dört bölgeden oluşmaktadır. Iğdır'ın nüfusu 199.442 olup, 113.134 kişi (%56) şehir ve ilçe merkezlerinde ikamet ederken, 86.308 kişi (%44) belde ve köylerde ikamet etmektedir.

Bu çalışmanın Iğdır ilinde yapılması birkaç açıdan önemlidir. Iğdır, Türkiye'nin doğu sınırında yer alan, düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip ve sosyal yardıma olan bağımlılığın görece yüksek olduğu illerden biridir. TÜİK'in bölgesel göstergelerine ve Kalkınma Bakanlığı'nın SEGE (Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi) sıralamasına göre Iğdır, kişi başına düşen gelir, istihdam düzeyi ve eğitim göstergeleri bakımından Türkiye ortalamasının oldukça altındadır (Anonim, 2022; Anonim, 2023). Ayrıca sınır ili olması nedeniyle göç hareketlerine açık, kır-kent dengesi kırılgan ve demografik olarak genç bir nüfusa sahiptir. Bu özellikler, sosyal yardım mekanizmalarının bölgesel düzeyde nasıl işlediğinin analiz edilmesi için Iğdır'ı uygun ve anlamlı bir saha haline getirmektedir. Literatürde ise Iğdır üzerine yapılmış ampirik, hane temelli ve istatistiksel yaklaşımlara dayalı sosyal yardım çalışmaları oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla bu araştırma, hem literatürdeki bölgesel boşluğu doldurmakta hem de politika yapımcılar için yerel düzeyde kanıta dayalı öneriler geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Şekil 1. Çalışma alanı
Figure 1. Study area

Materyal ve veri toplama yöntemi

Araştırmanın ana materyalini; araştırma alanındaki hedef kitleden örnekleme yoluyla belirlenmiş hanelerden yüz yüze görüşmeye dayalı sürdürülen anket verileri oluşturmaktadır.

Anket çalışması yapılacak kamu sosyal yardım yararlanıcısı olan haneleri belirlemek için kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Aktif kamu sosyal yardımı alan hanelerin birbirine yakın olmaması ve ikamet yerlerinin kırsal alanlara dağılmış olması nedeniyle, araştırma alanında yer alan ancak ulaşılabilen ve görüşmeleri kabul eden hanelerle anket çalışması tamamlanmıştır.

Kartopu veya zincir örnekleme tekniği, evreni oluşturan birimlere ulaşmanın zor olduğu veya evren hakkında bilginin eksik olduğu durumlarda kullanılabilmektedir (Patton, 2005). Bu yöntemde, zengin veri elde edilebilecek kişilere odaklanılmakta ve bu kişiler takip edilerek ilgili hedef kitleye ulaşılmaktadır (Creswell, 2013). Zincirleme bir şekilde yürütülen araştırma sonucunda veri doygunluğuna ulaşıldığında araştırmanın veri toplama aşaması tamamlanmış olmaktadır (Kerlinger & Lee, 1999). Kartopu örnekleminin sınırlılıkları ise; örneklemin rastgele seçilmemesi nedeniyle temsiliyet açısından zayıflık, katılımcıların seçimi üzerinde araştırmacının kontrolü azlığı ve katılımcıların önerdiği bireylerin genellikle benzer sosyo-kültürel özellikte olmasıdır (Atkinson & Flint, 2001; Biernacki & Waldorf, 1981; Noy, 2008). Bu nedenle çalışma bulgularının yalnızca Iğdır ili kırsalında aktif sosyal yardım alan hanelerle sınırlı olduğu dikkate alınmalı, genelleme yapılırken temkinli olunmalıdır. Öte yandan, örneklemin doğrudan yararlanıcılara ulaşarak veri toplama olanağı sunması, sosyal yardım sisteminin saha düzeyinde işleyişine dair anlamlı çıkarımlar yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Popülasyon verisi sağlanamaması, bölgedeki araştırma olanakları ve kısıtları nedeniyle anket sayısının gayeli olarak belirlenmesi yoluna gidilmiştir. Iğdır ili merkez nüfusu, toplam il nüfusunun yaklaşık %70'ini oluşturmaktadır. İlçelerin nüfus özellikleri ise önemli bir farklılık göstermemektedir. Bu nedenle nüfus yoğunluğu oranına dayanılarak şehir merkezinde 120 anket, üç ilçede ise 30'ar anket olmak üzere toplam 210 anket ile alan çalışması tamamlanmıştır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Anketlerin ilçelere göre dağılımı

Table 1. Description of variables in the multiple linear regression model

Bölge	Anket Sayısı	Oran (%)
Iğdır merkez	120	57.1
Tuzluca	30	14.3
Aralık	30	14.3
Karakoyunlu	30	14.3
Toplam	210	100.0

Veri analiz yöntemi

Araştırmada, hanehalkı reisinin sosyo-ekonomik özellikleri ve yardım-gelir oranının (YGO) belirlenmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Bunun yanında YGO'yu etkileyen faktörlerin belirlenmesinde çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Amaç-analiz tablosu

Table 2. Purpose-analysis table

Amaç	Analiz yöntemi
Sosyo-ekonomik özelliklerinin belirlenmesi	Tanımlayıcı istatistikler
YGO'nun belirlenmesi	
YGO'yu etkileyen faktörlerin belirlenmesi	Çoklu doğrusal regresyon analizi

Hanehalkı yardım-gelir oranının belirlenmesi

Abdoul-Azize (2020) tarafından geliştirilen hesaplama yöntemine göre; aynı hanede yaşayan tüm aile bireylerine yapılan tüm sosyal yardımlar, yardımın kaynağına bakmaksızın hane başına hesaplanmaktadır. Nakdi ve aynı tüm sosyal yardımların parasal karşılığı hesaplanmakta ve Türk Lirası (TL) cinsinden toplam hanehalkı aylık yardım tutarı (TAY) belirlenmiştir. Hane dışında yaşayan aile bireylerinin yaptığı yardımlar sosyal yardım kapsamında değerlendirmede olmadığından hesaplama dâhil edilmemiştir. Diğer yandan, aynı hanede yaşayan tüm aile bireylerinin nakdi ve aynı tüm gelirlerinin toplamı TL cinsinden hesaplanarak toplam hanehalkı aylık gelir miktarı belirlenmiştir (TAG). Hane dışında yaşayan aile bireylerinin kazançları ise bu hesaplama dâhil edilmemiştir. Buna göre hesaplanan TAY tutarı TAG miktarına bölünerek YGO belirlenmiştir (1). Yapılan bu çalışmada 40 hanenin hiçbir gelire sahip olmaması nedeniyle YGO hesaplaması dışında tutulmuştur (n=170).

$$YGO = \frac{TAY}{TAG} \quad (1)$$

Hanehalkı yardım-gelir oranını etkileyen faktörlerin belirlenmesi

Çoklu regresyon terimi ilk olarak Pearson (1908) tarafından çeşitli bağımsız veya tahmin edici değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için kullanılmıştır. Modelin parametre (βi) tahminleri En Küçük Kareler Yöntemi (EKKY) ile yapılmaktadır (Göktaş, 2010). Çoklu doğrusal regresyon analizi, basit doğrusal regresyon modelinin genişletilmiş bir şeklidir. İki veya daha fazla açıklayıcı değişkenin yer aldığı çoklu doğrusal regresyon modeli birçok uygulamada kullanılmaktadır (Kunter ve ark., 2005; Montgomery & Runger, 2005). Sosyal çalışmalarda bağımlı değişken genellikle birden çok bağımsız değişkenin etkisi altındadır. Kullanılan modelin formülü şu şekildedir (2),

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_3 X_3 + \epsilon_i \quad (2)$$

Y: Bağımlı değişken

X: Bağımsız değişkenler

α: Modelin sabit katsayısı

β: Bağımsız değişkenlere ilişkin katsayılar

εi: Modelin hata terimi

Regresyon analizinin temel varsayımları kontrol edilmiştir. Çoklu bağlantı (multicollinearity) sorunu, Varyans Enflasyon Faktörü (VIF) değerleri ile test edilmiş ve tüm değişkenler için VIF<2.5 bulunarak çoklu bağlantı problemi olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca artık normal dağılım testi (Kolmogorov-Smirnov) sonucunda normallik varsayımının sağlandığı görülmüştür. Bu sonuçlar, modelin temel varsayımları sağladığını göstermektedir.

Bu çalışmada, hanehalkı yardım-gelir oranı olarak elde edilen parite değer bağımlı değişken (Y) olarak kullanılmıştır. Kurulan modelde, sosyal yardımlardan yararlanan hanehalkının bazı önemli sosyo-ekonomik özellikleri; hanehalkı reisinin yaşı, hanehalkı reisinin cinsiyeti, hanehalkı reisinin medeni durumu, hanede yaşayan okuryazar olmayan birey sayısı, hanede yaşayan bireylerin mal varlığı seviyesi, hanede çalışan birey sayısı, haneye sağlanan sosyal yardım sayısı, haneye sağlanan sosyal yardım grubu, yararlanan sosyal yardım kaynağı, hanehalkı geliri ve hanehalkına sağlanan toplam yardım tutarı bağımsız/açıklayıcı değişken (xi) olarak kullanılmıştır. Çoklu doğrusal regresyon modelinde kullanılan bağımlı ve açıklayıcı değişkenler ve açıklamaları Çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3. Çoklu doğrusal regresyon modelindeki değişkenlerin açıklaması

Table 3. Description of variables in multiple linear regression model

Değişkenler	Türü	Açıklama
Bağımlı değişken (Y)		
YGO: Yardım-gelir oranı	Sürekli	$\frac{\text{Toplam hanehalkı yardım tutarı}}{\text{Toplam hanehalkı geliri}}$
Bağımsız değişkenler (Xi)		
Hrc	Kukla	1:Erkek. 2:Kadın.
Hrm	Kukla	1:Evli. 2:Dul.
Hry	Sürekli	-
Hre	Kukla	1:Okuryazar değil. 2:İlk-orta okul. 3:Lise. 4: Üniversite.
Hoys	Sürekli	-
Hms	Kukla	1:Mal varlığı yok. 2:Sadece bir çeşit mal varlığı var. 3:Birden fazla farklı çeşit mal varlığı var
Hişd	Kukla	1:Çalışan yok. 2:Bir çalışan; 3:İki çalışan. 4:Üç veya daha fazla
Hys	Sürekli	-
Hyg	Kukla	1:Engelli. yaşlı veya evde bakım aylığı. 2:ŞSY.ŞEY.SED veya dul aylığı. 3:Tek seferlik yardımlar (Gıda. pandemi veya ev tadilat)
Yky	Kukla	1:Vakıf. 2:Vakıf ve belediye
Hgel	Sürekli	-
Hyar	Sürekli	-
		(aile bireylerinden alınan hariç)

Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin seçimi, yoksulluk ve sosyal yardıma bağımlılık literatürüne dayanmaktadır. Literatürde, hane reisinin cinsiyeti, kadınların işgücü piyasasına erişimindeki sınırlılıklar nedeniyle hane gelirini ve dolayısıyla yardım bağımlılığını etkileyen önemli bir değişken olarak ele alınmaktadır (Çağlayan & Dayıoğlu, 2011; Abdoul-Azize & Sayın, 2022). Benzer şekilde, yaş ve medeni durum da üretkenlik düzeyi, bakım yükümlülüğü ve ekonomik kırılganlıkla doğrudan ilişkilendirilmiştir (Mdluli & Dunga, 2022; Demissie & Kasie, 2017).

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırma kapsamında anket çalışması. en az bir sosyal yardım alan hanelerde aile hanehalkı reisleriyle ve doğrudan yardım alan bireyler ile yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, hanehalkı reislerinin %81'i erkektir. Hanehalkı reisinin büyük çoğunluğu 37-52 yaş aralığındaki gruba (%41.4) dâhil olup yaş ortalaması 48.63'dür. Hanehalkı reisi eğitim durumu incelendiğinde; %38.6'sının eğitim almadığı ve okuma yazma bilmediği, büyük çoğunluğunun (%57.1) ise ilköğretim seviyesinde eğitim aldığı saptanmıştır. Yardım alan hanelerde hanehalkı reisinin okuryazar olmama oranı 2020 yılı TÜİK verilerine göre; Türkiye ortalaması olan %3 seviyesinin çok üstünde olduğu görülmektedir. Hanehalkı reislerinin %21.4'ünün eşinden ayrılmış olduğu saptanmıştır. Bu oranın, yardım alan hanelerde aile bütünlüğünün sağlanamadığının ne derece zorluğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Hanehalkı reisinin sosyo-ekonomik özellikleri

Table 4. Socio-economic characteristics of the head of household

Değişken	Kategori	Frekans	Oran (%)
Cinsiyet	Erkek	170	81.0
	Kadın	40	19.0
Yaş (Ort.: 47.7)	≤36	45	21.4
	37-52	87	41.4
	53≤	78	37.2
Medeni durum	Dul	45	21.4
	Evli	165	78.6
Eğitim seviyesi	Okuryazar değil	81	38.6
	İlköğretim	120	57.1
	Ortaöğretim (Lise)	8	3.8
	Yükseköğretim	1	0.5

Hanelerin %5.71'inde taşıt bulunmakta olup bunun büyük çoğunluğunu düşük değere sahip motosikletler oluşturmaktadır. Hanelerin %8.57'sinin apartmanda dairesi olduğu saptanmıştır. Bu dairelerin çoğunluğunu. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) iş birliği ile muhtaç ailelere verilen evler oluşturmaktadır. Hanelerin %65.24'ü müstakil eve sahip olduğunu beyan etmiştir. Fakat bu evlerin de büyük kısmının gözlemlere göre tapusuz olduğu tahmin edilmektedir. Bunların yanında hanelerin %8.57'sinin tarım arazisi, %3.33'ünün arsası ve %7.62'sinin hayvan varlığı olduğu saptanmıştır. Hanelerin tüm mal varlıkları gözlemlendiğinde ekonomik olarak düşük seviyede olduğu kanaatine varılmıştır (Çizelge 5).

Çizelge 5. Hanehalkı mal varlığı

Table 5. Household assets

Mal varlığı	Frekans	Oran (%)
Taşıt (araba/motosiklet)	12	5.7
Apartment dairesi	18	8.6
Tapulu/tapusuz müstakil ev	137	65.2
Tarım arazisi	18	8.6
Arsa	7	3.3
Büyükbaş/küçükbaş hayvan varlığı	16	7.6
Hiç mal varlığı yok	52	24.8

Sosyal yardım alan hanelerdeki tüm bireyler dâhil edilerek tüm hane odaklı yapılan incelemede; hanelerin %24.8'inin hiç mal varlığının olmadığı, hanelerin %62.4'ünde sadece bir çeşit mal varlığı ve %12.9'unda birden fazla farklı çeşit mal varlığı bulunduğu tespit edilmiştir. Hanelerin %36.2'sinde hiç çalışan birey olmadığı, %46.2'sinde sadece bir çalışan, %11.9'unda iki çalışan ve %5.7'sinde üç veya daha fazla çalışan olduğu

saptanmıştır. Vakıflardan sosyal yardım alan haneler ile yapılan inceleme sonucunda hanelerin %85.2'si yalnızca SYDV'lerden sosyal yardım alırken, hanelerin %14.8'i vakıflarla birlikte belediyelerden de yardım aldığı belirlenmiştir. Hanelerin SYDV'lerden veya belediyelerden aldığı yardımlar 3 ana kategoride değerlendirilmiştir. Bunlardan ilk ikisi ödemesi periyodik olarak yapılan düzenli yardımlardır (A1 ve A2). Düzenli yardımlar; engelli aylığı (EA), yaşlı aylığı (YA) ve yaşlı bakım aylığı (YBA) yardım çeşitlerinin oluşturduğu A1 yardım kategorisi ile şartlı sağlık yardımı (ŞSY), şartlı eğitim yardımı (ŞEY), sosyal ve ekonomik destek yardımı (SED) ve dul aylığı (DA) yardım çeşitlerinin oluşturduğu A2 yardım kategorisinden oluşmaktadır. Düzenli ödeme şeklinde olmayıp aynı veya nakdi olarak tek seferlik yapılan yardımlar (GY: gıda yardımı, PY: pandemi yardımı, ETY: ev tadilat yardımı) ise B yardım kategorisinde değerlendirilmiştir. Değerlendirme haneleri yalnızca tek bir kategoride sınırlandırılarak yapılmıştır. Düzenli yardım alan haneler bunun yanında tek seferlik yardım da alıyor ise ayrıca B yardım kategorisinde değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla tek seferlik yardım alan hanelerin oranı aynı zamanda düzenli yardım alamayan haneleri ifade etmektedir. Iğdır ili genelinde haneler %45.7 oranla en çok A2 kategorisine ait düzenli yardımlar almaktadır. Bunu %39.1'lik oranla A1 kategorisini ait düzenli yardımlar ve %15.2'lik oranla B kategorisine ait tek seferlik yardımlar izlemektedir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Hanehalkı sosyo-ekonomik özellikleri-I

Table 6. Household socio-economic characteristics-I

Değişken	Kategori	Frekans	Oran (%)
Hanedeki bireylerin mal varlığı durumu	Mal varlığı yok	52	24.8
	Sadece bir çeşit mal varlığı var	131	62.4
	Birden fazla farklı çeşit mal varlığı var	27	12.9
Hanedeki bireylerin iş durumu	Çalışan yok	76	36.2
	Bir çalışan	97	46.2
	İki çalışan	25	11.9
	Üç veya daha fazla çalışan	12	5.7
Alınan sosyal yardım kaynağı	Sadece Vakıf	179	85.2
	Vakıf ve belediye	31	14.8
	Düzenli yardımlar (A1: Engelli, yaşlı veya evde bakım aylığı)	82	39.1
Alınan sosyal yardım grubu	Düzenli Yardımlar (A2: ŞSY, ŞEY, SED veya dul aylığı)	96	45.7
	Tek seferlik yardımlar (B: Gıda, pandemi veya ev tadilat)	32	15.2

Not: EA: emekli aylığı. YA: yaşlı aylığı. YBA: yaşlı bakım aylığı. ŞSY: Şartlı sağlık yardımı. ŞEY: şartlı eğitim yardımı. SED: sosyal ve ekonomik destek yardımı. DA: dul aylığı. GY: gıda yardımı. PY: pandemi yardımı. ETY: ev tadilat yardımı.

Hane odaklı yapılan incelemede; ortalama olarak okuryazar olmayan birey sayısı 0.86, alınan sosyal yardım sayısı 4.51 ve aylık toplam geliri 1.449.99TL' dir. Toplam sosyal yardım tutarı 953.19TL ve YGO 0.82 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 7).

Çizelge 7. Hanehalkı sosyo-ekonomik özellikleri-II

Table 7. Household socio-economic characteristics-II

Değişkenler	Ortalama	Sdt.Sp.	Min.	Maks.
Hanede okuryazar olmayan birey sayısı	0.86	0.80	0	4
Hanede alınan sosyal yardım sayısı	4.51	1.51	1	7
Hanede yaşayan bireylerin aylık toplam geliri (TL)	1.449.99	1.235.91	0	6000
Hanede yaşayan bireylerin aylık toplam sosyal yardım tutarı (aile bireylerinden alınan hariç) (TL)	953.19	742.62	45.00	3674.00
Yardım-gelir oranı (YGO)	0.82	0.91	0.02	7.35

Not: Parasal veriler 2023 yılına aittir.

Araştırma verilerine göre Iğdır ili genelinde kamu sosyal yardımından yararlanan hanelerin %46.7'sinin YGO'su 0.27'dir. Buna göre hanelerin aldığı sosyal yardımlar hanehalkı gelirinin 0.27 katıdır. Hanelerin %28.6'sinin YGO'su 1.25'dir. Buna göre hanelerin aldığı sosyal yardımlar hanehalkı gelirinin 1.25 katıdır. Son olarak hanelerin %24.8'inin YGO'su 3.17'dir. Buna göre hanelerin aldığı sosyal yardımlar hanehalkı gelirinin 3.75 katıdır (Çizelge 8).

Çizelge 8. Hanehalkı yardım-gelir oranı ve düzeyi

Table 8. Household aid-income ratio and level

YGO düzeyi	Ortalama YGO	Frekans	Oran (%)
0 < YGO değeri < 1	0.27	98	46.7
1 ≤ YGO değeri < 2	1.25	60	28.6
2 ≤ YGO değeri	3.17	52	24.8

Yardım-gelir oranını etkileyen faktörlerin yer aldığı çoklu regresyon modelinin özeti Çizelge 9'da gösterilmiştir. Çoklu regresyon analizinde birden çok bağımsız değişken modele konulduğu için R^2 düzenlenmiş değeri yorumlanmalıdır. Bu değer modeldeki bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarını açıkladığını göstermektedir. Modelde F değeri üzerinden anlamlılık (Sig.) değeri hesaplanmıştır. Bu değer anlamlı olması modelde kullanılan bağımsız değişkenlerden en az bir tanesi bağımlı değişken üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Analiz sonucunda anlamlı bir regresyon modeli. $F(12.157) = 26.968$. $p < 0.001$ ve bağımlı değişkendeki varyansın %64.8'inin (R^2 düzenlenmiş = 0.648) bağımsız değişkenleri tarafından açıklandığı bulunmuştur.

Çizelge 9. Çoklu doğrusal regresyon modeli özet bulgular

Table 9. Multiple linear regression model summary findings

	Kareler toplamı	Ortalama kareler	F (12.157)	Sig.	R	R ²	R ² düzenlenmiş
Model	96.038	8.003	26.968	0.000	0.821	0.673	0.648
Kalıntı	46.592	0.297					
Toplam	142.631						

Modelde kullanılan değişkenlerin varyans enflasyon faktörü sonuçları Çizelge 10'da gösterilmiştir. Bir regresyon modelindeki tahmin edicilerden iki veya daha fazlası orta veya yüksek düzeyde ilişkili olduğunda çoklu eş doğrusallık vardır. Bir değişkeni yordayan iki bağımsız değişken arasındaki ortak varyans miktarına göre belirlenen varyans enflasyon faktörü (VIF) iki yordayıcı değişken arasındaki ortak olmayan varyansın miktarını 1 ile sonsuz arasındaki bir ölçek düzeyinde gösterir. Literatürde VIF değerinin ne olması gerektiği hakkında görüş birliği olmasa da VIF değeri arttıkça çoklu eş doğrusallık sorununu göstermektedir. Bazı kaynaklara göre 10'u aşan VIF değeri düzeltme gerektiren ciddi çoklu eş doğrusallık sorununa işaret ettiği belirtilmiş olup sınır olarak bu değer 10 kabul edilmiştir (Anonim, 2021; Büyüköztürk, 2011). Hair ve ark. (2010) yaptıkları çalışmada VIF değerinin 4 üzerinde olmasını çoklu eş doğrusallık sorunu olarak belirtmiştir. Allison (1999) ise bu değer için sınırı 2.5 olarak kabul edip bu sınırın üzerini çoklu eş doğrusallık sorunu olarak görmektedir. VIF değerinin 10'un altında, tolerans değerinin de 0.2'nin üstünde olması çoklu bağlantı probleminin olmadığını göstermektedir (Field, 2009; Green & Salkind, 2010). VIF sonuçları Çizelge 10'da gösterilmiştir. Kullanılan çoklu doğrusal regresyon modelinin bağımsız değişkenler arasında çoklu eş doğrusallık sorunu yoktur ($VIF < 2.5$).

Çizelge 10. Varyans enflasyon faktörü sonuçları

Table 10. Variance inflation factor results

Değişkenler	Tolerans	VIF
Hrc	0.568	1.760
Hrm	0.588	1.700
Hry	0.739	1.353
Hre	0.507	1.974
Hoys	0.534	1.874
Hms	0.866	1.155
Hişd	0.446	2.242
Hys	0.747	1.339
Hyg	0.500	1.999
Yky	0.932	1.073
Hgel	0.472	2.117
Hyar	0.479	2.086
VIF Ortalaması	-	1.723

Çoklu doğrusal regresyon analizinin en önemli özelliği bağımlı değişken varyansının açıklanmasına ilişkin her bir bağımsız değişkenin sağladığı katkıların tespiti ve karşılaştırılabilmesidir (Aiken ve ark., 2003). Araştırma bulgularından hesaplanmış olan. hanelerin yardım gelir oranlarını etkileyen faktörlere ilişkin çoklu regresyon modeli aşağıda gösterilmektedir. Değişkenlerin ölçüm düzeyleri farklı olduğu için modelde standardize edilmiş katsayılar kullanılmıştır. Elde edilen model şu şekildedir (3),

$$YGO = 0.276 + 0.125Hrc - 0.124Hrm + 0.190Hry - 0.156Hişd - 0.304Hgel + 0.596Hyar \quad (3)$$

Kullanılan modelin katsayıları ve bağımsız değişkenlerin anlamlılık durumları Çizelge 11’de gösterilmiştir. Yapılan çoklu doğrusal regresyon modelinde YGO üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olan değişkenler Hrc, Hrm, Hry, Hişd, Hgel ve Hyar’dır. Hrc pozitif ve anlamlı olarak etkilemektedir. Hanehalkı reisi cinsiyetinin (1: Erkek; 2: Kadın) 1 standart sapma artması YGO değerini 0.125 standart sapma kadar artırmaktadır. Hanehalkı reisinin kadın olması hanehalkı gelirini ve dolayısıyla yardıma bağımlılığı etkilediği düşünülmektedir. Hrm negatif ve anlamlı olarak etkilemektedir; Hanehalkı reisinin medeni durumunun (1: Evli; 2: Dul) 1 standart sapma artması YGO değerini 0.124 standart sapma kadar azaltmaktadır. Hry pozitif ve anlamlı olarak etkilemektedir. Hanehalkı reisinin yaşının (yıl) 1 standart sapma artması YGO değerini 0.190 standart sapma kadar artırmaktadır. Abdoul-Aizize ve Sayın (2022) yaptıkları çalışmada hanenin sosyal yardıma çok muhtaç olma düzeyinin hanenin reisinin yaşı bir yıl artarsa, sosyal yardıma daha az muhtaç olma düzeyine göre göreceli olasılığının 1.155 kat daha olduğunu ortaya koymuş olup bu durumu hane reisinin yaşı arttıkça üretken faaliyetlerde daha az yer alabileceği ile açıklanmıştır. Benzer şekilde, Çağlayan ve Dayıoğlu (2011), Mdluli ve Dunga (2022) ve Demissie ve Kasie (2017) yaptıkları çalışmalarda hane reisinin yaşının hanehalkı yoksulluğunun temel bir belirleyicisi olduğunu belirtmiştir. Hişd negatif ve anlamlı olarak etkilemektedir. Hanede yaşayan bireylerin iş durumunun (1: Çalışan yok; 2: Bir çalışan; 3: İki çalışan; 4: Üç veya daha fazla çalışan) 1 standart sapma artması YGO değerini 0.156 standart sapma kadar azaltmaktadır. Hanede çalışan birey sayısı arttıkça hane geçiminde yardıma bağımlılık azalmaktadır. Çalışan birey sayısının artması hanehalkı gelirini artırdığı için elde edilen sonuç Abdoul-Aizize ve Sayın (2022). Çağlayan ve Dayıoğlu (2011) ve Mdluli ve Dunga (2022)’in yapmış oldukları çalışmalar ile tutarlıdır. Hgel negatif ve anlamlı olarak etkilemektedir. Hanede yaşayan bireylerin aylık toplam gelirinin (TL) 1 standart sapma artması YGO değerini 0.304 standart sapma kadar azaltmaktadır. Başka bir ifade ile hanehalkı gelirinin artması hanenin geçiminde yardıma bağımlılığı azaltmaktadır. Benzer şekilde Abdoul-Aizize ve Sayın (2022) hanehalkı gelirinin artmasıyla muhtaçlık düzeyinin azaldığını ortaya koymuştur. Çağlayan ve Dayıoğlu (2011) ile Mdluli ve Dunga (2022) yaptıkları çalışmalarda yoksulluk durumunun temel belirleyicisinin gelir olduğunu ifade etmektedir. Hyar pozitif ve anlamlı olarak etkilemektedir. Hanede yaşayan bireylerin aylık toplam sosyal yardım tutarının (TL) 1 standart sapma artması YGO değerini 0.596 standart sapma

Çizelge 11. Çoklu doğrusal regresyon modeli katsayıları ve bağımsız değişkenlerin anlamlılık durumları

Table 11. Multiple linear regression model coefficients and significance of independent variables

Değişkenler	Standardize edilmemiş		Standardize katsayılar		Sig.	B’nin %95 güven aralığında	
	B	Standart hata	Beta (β)	t		Alt sınır	Üst sınır
(Constant)	0.276	0.497		0.555	0.580	-0.706	1.257
Hrc**	0.290	0.140	0.125	2.068	0.040	0.013	0.567
Hrm**	-0.338	0.162	-0.124	-2.082	0.039	-0.659	-0.017
Hry*	0.014	0.004	0.190	3.577	0.000	0.006	0.021
Hre	-0.096	0.106	-0.058	-0.910	0.364	-0.304	0.112
Hoys	-0.081	0.070	-0.072	-1.157	0.249	-0.220	0.057
Hms	0.030	0.074	0.020	0.406	0.685	-0.117	0.177
Hişd**	-0.179	0.078	-0.156	-2.285	0.024	-0.334	-0.024
Hys	0.011	0.032	0.018	0.342	0.733	-0.052	0.074
Hyg	0.162	0.084	0.124	1.920	0.057	-0.005	0.328
Yky	-0.070	0.120	-0.027	-0.580	0.563	-0.307	0.168
Hgel*	0.000	0.000	-0.304	-4.584	0.000	0.000	0.000
Hyar*	0.001	0.000	0.596	9.055	0.000	0.001	0.001

*p<0.010. **p<0.050

kadar artırmaktadır. Görüşülen haneler kabul edilen gelir odaklı muhtaçlık sınırının altında olduğu için hanelerin aldıkları yardım miktarının artması aynı zamanda hanehalkı geçiminde yardıma ne kadar bağımlı olduğunu da göstermektedir. Bu nedenle alınan yardım miktarının YGO’yu artırması tutarlı bir sonuçtur. Hre, Hoys, Hms, Hys

ve Yky bağımsız değişkenlerinin YGO üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi yoktur ($p>0.050$). Hane reisinin eğitim düzeyinin (Hre) yardım-gelir oranı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmasa da, düşük eğitim seviyesinin hane gelirini sınırlayıcı etkisi dolaylı olarak bağımlılığı artırabilir. Literatürde de benzer şekilde, eğitim düzeyinin gelir yaratma kapasitesiyle doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmıştır (Çağlayan & Dayıoğlu, 2011; Mdluli & Dunga, 2022). Ayrıca okuryazar olmayan birey sayısı (Hoys) değişkeninin YGO üzerinde anlamlı etkisinin olmaması, bu grubun yaygınlığı nedeniyle model içinde etkisinin görece azalmış olabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, mal varlığı durumu (Hms), yardım sayısı (Hys) ve yardım kaynağı (Yky) değişkenlerinin de modelde anlamlı çıkmaması, yardımların genellikle benzer kanallar üzerinden dağıtılması ve mülkiyet beyanlarının doğruluğuna ilişkin belirsizliklerle ilişkili olabilir. Özellikle vakıf ve belediye yardımlarının çoğunlukla ortak hedef kitleye yönelmesi, kaynak farklılığının etkisini azaltmış olabilir. Bu sonuçlar, sosyal yardım politikalarının yalnızca gelir düzeyi değil; aynı zamanda aile yapısı, istihdam durumu ve cinsiyet temelli kırılabilirlikleri de dikkate alarak şekillendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Literatürde bu tür çok boyutlu yoksulluk göstergeleri üzerinden yardım planlaması önerilmekte olup (Abdoul-Azize & Sayın, 2022), bu çalışmanın sonuçları da bu yaklaşımları desteklemektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sosyal politikalar; yoksulluğu, çaresizliği, sosyal çatışmayı, suç davranışlarını sosyal politika araçlarını kullanarak azaltmayı hedefler. Bu çalışmada; sosyal politika araçlarından sosyal yardımların işlevselliğini artırmaya dönük ve hanelerin sosyal yardıma bağımlı kalmaktan kurtarılmasına dönük öneriler geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda literatüre üç önemli katkı sağlanmıştır. Birincisi, Türkiye’de sosyal yardımlara ilişkin araştırmalar çoğunlukla ikincil verilerle yürütülürken, bu çalışma hane düzeyinde özgün ve güncel alan verilerine dayanmaktadır. Bu yönüyle yardım-gelir oranını (YGO) ayrıntılı biçimde hesaplayan özgün bir çalışmadır. İkincisi, ulaşılması güç kırsal yardım yararlanıcılarının belirlenmesi için uygun bir yöntem olan kartopu örnekleme kullanılmış ve çoklu doğrusal regresyon analiziyle YGO üzerinde etkili faktörler çok değişkenli yapıda modellenerek yorumlanmıştır. Üçüncüsü ise, sosyal yardım ihtiyacının yüksek olduğu ancak literatürde yeterince incelenmeyen Iğdır ili kırsalına odaklanılarak, bölgeye özgü politika önerileri geliştirilmiştir; bu durum çalışmayı yerel bağlamda özgün kılarken, kırsal yoksulluğa ilişkin politika yapıcılara doğrudan katkı sağlamaktadır.

Araştırma bulgularına göre, sosyal yardım alan hanehalkının %46.7’sinin YGO ortalaması 0.27, %28.6’sının 1.25 ve %24.8’inin ise 3.17’dir. Yani hanelerin %46.7’sinin toplam geliri alınan toplam yardım tutarlarından fazla iken geriye kalan haneler geçiminde büyük oranda yardıma bağımlıdır. Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda hane reisinin cinsiyeti ($p=0.040$), hane reisinin yaşı ($p=0.000$) ve hanehalkının aldığı toplam yardım tutarının ($p=0.000$) YGO üzerinde pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile bu durum hanenin geçiminde yardıma bağımlılığın arttığını göstermektedir. Yani hane reisinin kadın olması, hane reisinin yaşlanması ve hanenin aldığı yardım miktarının artması hanenin yardıma bağımlılığını artırmaktadır. Buna karşın, hane reisinin medeni durumu ($p=0.039$), hanede çalışan aile bireyi sayısı ($p=0.024$) ve hanehalkı gelirinin ($p=0.000$) ise YGO üzerinde negatif etkisi olan açıklayıcı değişkenler olduğu saptanmıştır. Burada elde edilen en önemli sonuç, hanehalklarının yardıma bağımlılığının azaltılması için hanelerde çalışan birey sayısının artırılması gerektiği olgusudur. Ancak her haneden en az bir bireyin istihdama kazandırılması ile bu hanelerin yardıma bağımlı bir hayat yaşamaktan kurtulabileceği anlaşılmaktadır.

Sosyal yardımlar, yardım alan hane veya bireyleri, en kısa sürede kendilerine ekonomik olarak yetebilecek hale getirerek onları muhtaçlıktan kurtarma amacını taşımaktadır. Sosyal yardımların istihdam bağının güçlendirilmesi ile bireylerin yoksulluk tuzağından kurtulmasında öncelikli konu olduğu öne çıkmaktadır. Uygulanmakta olan “özel işveren sigortası prim desteği” programı kapsamında sigorta priminin devlet bütçesinden ödenmesi sosyal yardımların istihdam bağını güçlendirmek için önemli gözükmektedir. Programın bir yıl gibi sınırlı bir süre için geçerli olması yerine gerekirse daha düşük tutarlı bir destekleme miktarı ile ancak daha uzun süre olarak tasarlanması yoluyla sosyal yardım alan vatandaşların istihdamında süreklilik sağlanabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında sosyal yardım alan hanelerdeki bireylerin istihdama kazandırılmasına dönük olarak hanelerin muhtaçlık düzeyi (çok muhtaç, muhtaç, az muhtaç) gözetilerek seçici ve dinamik teşviklerin verilmesinin daha sağlıklı işleyen bir sosyal yardım sistemi için gerekli olduğu düşünülmektedir. Gelecek çalışmalarda, farklı coğrafi bölgelerde yapılacak karşılaştırmalı analizler, kırsal-kentsel farkların ortaya konulmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca nitel veri toplama teknikleri (örneğin, derinlemesine mülakatlar veya odak grup görüşmeleri) ile desteklenen araştırmalar, sosyal yardım bağımlılığına ilişkin daha derinlikli bilgi sunabilir. Daha geniş örneklemeler ile yapılacak çalışmalar, bu alandaki politika önerilerini daha güçlü şekilde temellendirecektir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Osman Doğan BULUT tarafından Prof. Dr. Cengiz SAYIN danışmanlığında hazırlanmış olan “Sosyal

Yardım Politikalarının İşleyiş Sistemi ve Etkilerinin Değerlendirilmesi: Iğdır İli Kırsal Alan Örneği” başlıklı doktora tezinin bir bölümünden alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Abdoul-Azize, H.T. (2020). *Sosyal Yardım Politikası Uygulama Sisteminin, Hanehalkı Yararlanma Düzeylerinin ve Etkileyen Faktörlerin Araştırılması: Antalya İli Kırsal Alanı Örneği (Tez No 633306)* [Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Abdoul-Azize, H.T., & Sayın, C. (2020). Examining The Functioning of the Public Social Assistance System: The Case Of Antalya. *Mediterranean Agricultural Sciences*, 33 (1), 73-78.
- Abdoul-Azize, H.T., & Sayın, C. (2022). Determining the Factors Affecting the Levels of Need for Public Social Assistance of Households: Insights from the District of Konyaaltı, Antalya - Turkey. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 7(2), 225-240
- Aiken, L.S., West, S.G., & Pitts, S.C. (2003). *Multiple linear regression*. In *Handbook of Psychology*. John Wiley & Sons, Inc. New Jersey.
- Allison, P.D. (1999). *Multiple regression: A primer*. Pine Forge Press. California.
- Altan, Ö.Z. (2004). *Sosyal politika dersleri*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Anonim, (2021). Detecting multicollinearity using variance inflation factors. Wikipedia. https://tr.wikipedia.org/wiki/Regresyon_analizi. (Alınma Tarihi: 13.03.2022).
- Anonim, (2022). İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE-2022). Ankara: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/sege>. (Alınma Tarihi: 21.05.2023).
- Anonim, (2023). Nüfus ve demografi. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>. (Alınma Tarihi: 21.04.2024).
- Atkinson, R., & Flint, J. (2001). Accessing hidden and hard-to-reach populations: Snowball research strategies. *Social Research Update*, 33 (1), 1-4.
- Bıçkı, D. (2011). Türkiye Kırsalında Yoksulluk Sorunu: Çanakale Kocalar Köyü Örneği. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 161-180.
- Biernacki, P., & Waldorf, D. (1981). Snowball sampling: Problems and techniques of chain referral sampling. *Sociological Methods & Research*, 10(2), 141-163
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi, Ankara.
- Çağlayan, E., & Dayioğlu, T. (2011). Comparing The Parametric and Semiparametric Logit Models: Household Poverty in Turkey. *International Journal of Economics and Finance*, 3 (5), 197-207.
- Creswell, J.W. (2013). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications, New York.
- Çağlayan, E., & Dayioğlu, T. (2011). Comparing the parametric and semiparametric logit models: Household poverty in Turkey. *International Journal of Economics and Finance*, 3(5), 197-207. <https://doi.org/10.5539/ijef.v3n5p197>
- Çelik Ateş, H. (2017). Kırsal Yoksulluk ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Politikaları. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 1-9.
- Çoğurcu, C. (2010). Stratejik Planlama, Stratejik Yönetim ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünde Sosyal Yardım Politikalarına Yönelik Gerçekleştirilen Projeler. *Yardım ve Dayanışma Dergisi*, 1 (2), 7-32.
- Demissie, B. S., & Kasie, A. T. (2017). Rural households' vulnerability to poverty in Ethiopia. *Journal of Poverty*, 21(6), 528-542. <https://doi.org/10.1080/10875549.2017.1348434>
- Demissie, B.S., & Kasie Tesfahun, A. (2017). Rural Households' Vulnerability to Poverty in Ethiopia. *Journal of Poverty*, 21 (6), 528-542.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (third edition)*. Sage Publications, London.
- Göktaş, A., & İşçi, Ö. (2010). Türkiye’de İşsizlik Oranının Temel Bileşenli Regresyon Analizi ile Belirlenmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10 (20), 279-294.
- Green, S.B., & Salkind, N.J. (2010). *Using SPSS for windows and macintosh: analyzing and understanding data*.

- 4th Edition. Prentice-Hall Press, New Jersey.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis. 7th Edition*, Pearson. New York.
- Kan, M., Oğuz, C., Kan, A., Ergun, H., & Demiröz, E. (2018). Multidimensions of Poverty for Agricultural Community In Turkey: Konya Province Case. *Pakistan Journal of Agricultural Sciences*, 55 (1), 227-238.
- Kerlinger, F.N., & Lee, H.B. (1999). *Foundations of behavioral research*. Harcourt College Publishers, New York.
- Kutner M., Nachtsheim C., Neter J., & LI, W. (2005). *Applied linear statistical models*. The McGraw-Hill Compan Inc., New York.
- Mdluli, P., & Dunga, S. (2022). Determinants of poverty in South Africa using the 2018 General Household Survey data. *Journal of Poverty*, 26(3), 197–213. <https://doi.org/10.1080/10875549.2021.1910100>
- Montgomery D., & Runger G. (2005). *Applied statistics and probability for engineers*, John Wiley & Sons, Inc., New Jersey.
- Noy, C. (2008). Sampling knowledge: The hermeneutics of snowball sampling in qualitative research. *International Journal of Social Research Methodology*, 11(4), 327–344
- Önen, S.M. (2010). Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği. *Sayıştay Dergisi*, 79, 63-95.
- Öztürk, Ş. (2008). Kırsal yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (5), 605-634.
- Patton, M.Q. (2005). *Qualitative research*. John Wiley & Sons, Ltd, New York.